

Motion till riksdagen 2011/12:C275

av **Annelie Enochson och Yvonne Andersson (KD)**

Evighetsgäldenärer

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ändringar i skuldsaneringslagen och i preskriptionslagen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ändringar i kreditupplysningslagen.¹
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ändringar i inkassolagen.¹

¹ Yrkandena 2 och 3 hänvisade till FiU.

Fel! Okänt namn på

Motivering

Sveriges företagare är oljan i navet och håller Sverige rullande. Devisen att ”utan företagandet stannar Sverige” är sann och viktig. Under krisen på 90-talet blev många företagare satta i konkurs eller djupt skuldsatta och hamnade i Kronofogdemyndighetens register. Vi måste dra lärdom av det som hände då, för att företagare inte ska hamna i samma situation igen.

För att minska risken med företagande och få fler att våga ta steget att starta företag, föreslår regeringen åtgärder som innebär att det ska gå snabbare att få skuldsanering för den som har skulder från näringsverksamhet. Även aktiva näringsidkare ska omfattas av möjligheterna till skuldsanering. Förändringen är bra, men inte tillräcklig.

Vi har idag ett system med skuldsanering enligt skuldsaneringslagen. Lagen är till för dem som är så kraftigt skuldsatta att de inte inom en överskådlig tid kan betala tillbaka sin skuld. I KFM:s register finns ungefär 480 000 gäldenärer. Vid en beräkning under hösten 2009 kom man fram till att Sverige hade 22 835 så kallade evighetsgäldenärer. Definitionen av evighetsgäldenärer var gäldenärer som varaktigt haft löneutmätning i minst tre år. Av dessa hade drygt 11 000 haft löneutmätning minst fem år och cirka 2 700 i minst tio år. Detta är människor som kan få svårt att hyra en släpkärra, eller en videofilm eftersom de har betalningsanmärkning.

Kronofogdemyndigheten kom i januari 2008 ut med en utredning, ”Alla vill göra rätt för sig”, som utifrån nya perspektiv ser på evighetsgäldenärens situation. I uppdraget ingick att titta på hur ”typgäldenären” ser ut. Varför blir man skuldsatt? Vad är grundorsakerna till att en gäldenär inte betalar sina skulder? Ett Gallupföretag har djupintervjuat ett flertal gäldenärer. I alla dessa gäldenärens liv har något tragiskt hänt. Det framgår tydligt att de allra flesta evighetsgäldenärer vill göra rätt för sig, men saknar eller har framtagna möjligheten att betala sina skulder.

Vem som är att betrakta som överskuldsatt, är en annan viktig fråga undersökningen problematiserar och utreder. Enligt undersökningen definieras överskuldsatt utifrån gäldenärens egen upplevelse av skuldsituationen. Många forskare menar att en subjektiv beskrivning som utgångspunkt ger det bästa underlaget för att definiera och kunna beräkna antalet överskuldsatta. Överskuldsatt är alltså den som själv upplever sig ha ständigt återkommande problem med att inte kunna betala alla sina räkningar. Med grund i denna definition beräknas i Kronofogdemyndighetens undersökning antalet överskuldsatta uppgå till minst 400 000 personer. Överskuldsättningen bedöms kosta samhället 30–50 miljarder kronor per år. En förbättrad hantering av evighetsgäldenärernas situation är mycket angelägen.

En skuldsaneringstid på två till tre år bör införas för dem som snabbt vill komma på fötter igen. Man bör även överväga att möjligheten till indrivning genom löneutmätning tidsmässigt begränsas för att ge fler personer möjlighet att komma ut ur en tillvaro som evighetsgäldenär. Andra åtgärder som skulle behövas är att bevilja skuldsanering på väsentligt kortare tid än idag, när förutsättningar finns. Andra länder har system, till exempel det angloamerikanska systemet, som strävar efter en snabb lösning av skuldförhållandena för

Fel! Okänt namn på

att den skuldsatta på så kort tid som möjligt ska bli produktiv igen. Detta skulle inte inverka menligt på betalningsviljan i samhället, snarare ge kraft och utgöra en stimulans för kraftigt skuldsatta att snabbt ta tag i sin situation.

Eftersom de skuldsatta lever under en sådan oerhörd press så bör en gäldenärsombudsman kunna bistå gäldenärerna – de överskuldsatta – i deras situation, ge vägledning och stöd för att kunna åstadkomma förbättringar. Kronofogdemyndigheten ser i sitt dagliga arbete att stödbehov föreligger, men har svårt att ge detta stöd till enskilda gäldenärer inom ramen för sin verkställande uppgift.

Rikskronofogden Eva Liedström Adler har föreslagit ett system liknande det i Finland där skulden definitivt avskrivs efter 15 år. Hon menar att en absolut preskription skulle innebära ett större gemensamt ansvarstagande mellan den som lånar ut pengar och den som lånar. En villkorslös avskrivning eller, som man kallar det, absolut preskription, efter 15 år retroaktivt skulle frigöra alla dessa människor och ge dem ett nytt liv. Fordringsägarna har redan avskrivit fordringarna, endast inkassobolagen som köpt fordringarna och driver dem i eget intresse håller dem vid liv.

Det behövs även ändringar i kreditupplysningslagen, det vill säga reglerna avseende betalningsanmärkningar. Den som vill göra rätt för sig ska ha en morot för sin ansträngning. Idag ligger anmärkningen kvar i tre år (för en privatperson) efter det att skulden är reglerad. Här krävs en betydligt kortare tid men även en beloppsgräns, för hur små skulder som bildar underlag för en kreditanmärkning, bör sättas. Ett system med mer flexibilitet vad gäller kreditanmärkningar skulle verka stimulerande för de skuldsatta och inte uppfattas som det hot det gör idag. Handläggningstiderna är även för långa hos skuldrådgivarna, ofta uppåt två år, och handläggningsrutinerna skulle därför behöva effektiviseras.

Övertag av privata fordringar genom privat inkassoverksamhet borde omedelbart förbjudas. Det finns inget samhällsekonomiskt intresse av att privatpersoner ska starta fåmansföretag för att sko sig på de överskuldsatta. Sådan inkassoverksamhet bör få tillstånd att bedrivas endast i större börsnoterade aktiebolag och inkassolagens tillståndskriterier bör därmed skärpas. Man har köpt fordringarna för en spottstyver och kräver sedan full betalning.

En liknande motion behandlades under förra mandatperioden och fick avslag, men min förhoppning är att motionen under detta riksmöte kommer att antas av riksdagen.

Stockholm den 4 oktober 2011

Annelie Enochson (KD)

Yvonne Andersson (KD)